

Prima instanță: Judecătoria Căușeni (sediul Ștefan Vodă), (jud. D.Dubovețchi)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.M.Anton, V.Cotorobai, I.Secrieru)

DECIZIE

19 ianuarie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios
administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Maria Ghervas
Dumitru Mardari
Victor Burduh

examinând recursul declarat de către Ciobanu Alexandru,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Gortolomei
Andrei împotriva lui Ciobanu Alexandru privind încasarea datoriei conform
contractului de împrumut, dobânzii contractuale și compensarea cheltuielilor de
judecată,

împotriva deciziei din 03 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a
fost respinsă cererea de apel declarată de Ciobanu Alexandru și menținută
hotărârea din 10 februarie 2021 a Judecătoriei Căușeni (sediul Ștefan Vodă),

c o n s t a t ă :

La 10 noiembrie 2020, Gortolomei Andrei s-a adresat cu cerere de chemare în
judecată împotriva lui Ciobanu Alexandru prin care a solicitat încasarea datoriei și
dobânzii de întârziere.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, prin Contractul de împrumut
din 24 ianuarie 2018, i-a împrumutat lui Ciobanu Alexandru suma de 145 000 de
lei, cu o dobândă lunară de 1%.

Ulterior, la 03 noiembrie 2018, a fost încheiat acordul adițional, în care a fost
stabilit termenul de rambursare a împrumutului. Reclamantul a relevat că, potrivit
acordului adițional, a fost stabilit graficul de restituire a împrumutului, cât și o
dobândă anuală de 24%. După achitarea a 7 rate lunare, pârâtul a încetat să
restituie împrumutul conform graficului, în termenul indicat în contract, motiv
pentru care la data de 15 octombrie 2020 a expediat în adresa acestuia o somație,
prin care a solicitat restituirea sumei datorate, în termen de 10 zile, însă nu a primit

nici un răspuns. Solicită reclamantul încasarea sumei datorate de 95 895 de lei, dobânzii în sumă de 58 586 de lei, compensarea cheltuielilor de judecată și anume a taxei de stat achitate în sumă de 4635 de lei, cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 2000 de lei. Ulterior, reclamantul a majorat pretențiile în partea încasării dobânzii, solicitând încasarea dobânzii pentru perioada de 03 decembrie 2018 – 01 februarie 2021, în sumă de 65 446,19 lei.

Astfel, a solicitat reclamantul încasarea datoriei în sumă de 95 895 de lei, a dobânzii contractuale în sumă de 65 446, 19 de lei, în total 161 341, 19 de lei.

Prin hotărârea din 10 februarie 2021 a Judecătoriei Căușeni (sediul Ștefan Vodă) acțiunea a fost admisă integral.

A fost încasat de la Ciobanu Alexandru în beneficiul lui Gortolomei Andrei datoria în sumă de 95 895 de lei, dobânda contractuală în sumă de 65 446, 19 de lei, în total suma de 161 341, 19 de lei.

A fost încasat de la Ciobanu Alexandru în beneficiul lui Gortolomei Andrei suma de 6635 de lei, drept compensare a cheltuielilor de judecată.

În scopul asigurării executării hotărârii a fost aplicat sechestru asupra bunurilor mobile, imobile și asupra mijloacelor bănești ce aparțin lui Ciobanu Alexandru, în mărimea pretențiilor admise, în valoare de 161 341,19 de lei, până la executarea prezentei hotărâri.

Prin decizia din 03 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Ciobanu Alexandru și menținută hotărârea din 10 februarie 2021 a Judecătoriei Căușeni (sediul Ștefan Vodă).

Pentru a decide astfel, instanțele reținând prevederile art. 871 alin.(1) și (4) , art.869 alin.(1) Cod de procedură civilă (în redacția Legii de până la 01 martie 2019) au conchis că potrivit contractului de împrumut între părțile contractante au fost stabilite anumite clauze și consecințe, ambii fiind de acord cu acestea, fapt confirmat prin aplicarea semnăturilor pe contractul de împrumut încheiat la 24 ianuarie 2018 și acordul adițional nr.1 încheiat la 03 noiembrie 2018, astfel având în vedere că pârâtul nu a restituit împrumutul în termenul stabilit acțiunea urmează a fi admisă cu încasarea datoriei și dobânzii contractuale.

La 17 septembrie 2021, Ciobanu Alexandru a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei din 03 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingerii a acțiunii în partea ce ține de încasarea dobânzii contractuale în sumă de 65446,19 de lei, cu calcularea dobânzii rezonabile cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei la momentul semnării acordului adițional.

În motivarea recursului, recurentul a invocat că instanțele au aplicat eronat normele de drept material prin admiterea cererii privind încasarea dobânzii contractuale în mărime de 65446,19 de lei, deoarece plata dobânzii urma a fi calculată în mărime rezonabilă cu rata dobânzii de bază a Băncii Naționale a Moldovei.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se

declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Instanța de recurs constată că, decizia recurată a fost pronunțată la 03 iunie 2021, expediată în adresa părților la 12 iulie 2021, fără a fi anexate probe ce ar confirma cu certitudine data recepționării acesteia, iar recursul a fost declarat la 17 septembrie 2021, fapt ce atestă că recurentul s-a conformat normelor procedurale legale și a declarat în termen recursul.

Prin încheierea din 08 decembrie 2021 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de Ciobanu Alexandru a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 444 al Codului de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

În corespundere cu prevederile art. 445 alin. (1) lit. b) al Codului de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe în partea ce ține de dobânda contractuală și cheltuielile de judecată, cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri, din considerentele ce urmează.

Potrivit prevederilor art. 512 alin. (1) al Codului civil (în redacția în vigoare la data relevantă speței) în virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute, iar potrivit art. 572 alin. (1) al aceleiași legi, temeiul executării rezidă în existența unei obligații.

În conformitate cu prevederile art.867 alin. (1) al Codului civil, prin contractul de împrumut o parte (împrumutător) se obligă să dea în proprietate celeilalte părți (împrumutatul) bani sau alte bunuri fungibile, iar aceasta se obligă să restituie banii în aceeași sumă sau bunuri de același gen, calitate și cantitate la expirarea termenului pentru care i-au fost date”, iar potrivit art. 872 alin. (2) al aceluiași cod, dacă în contract este prevăzută restituirea împrumutului în rate și împrumutatul nu restituie în modul stabilit nici cel puțin o rată, împrumutătorul poate cere restituirea imediată a întregului împrumut și a dobânzii aferente.

Pe parcursul examinării cauzei s-a constatat cu certitudine că prin Contractul de împrumut din 24 ianuarie 2018, Gortolomei Andrei i-a împrumutat lui Ciobanu Alexandru suma de 145 000 de lei, cu o dobândă lunară de 1%, ultimul obligându-se să o restituie în termen de 8-9 luni (f.d.4).

Ulterior, la 03 noiembrie 2018, Gortolomei Andrei și Ciobanu Alexandru au încheiat un acord adițional la contractul de împrumut, conform căruia s-a stabilit prelungirea contractului de împrumut pe o perioadă de 10 luni, până la 31 august 2019, fiind stabilită și o dobândă anuală de 24% (f.d.5).

Instanța de recurs reține că legislația civilă nu conține reguli speciale cu

privire la forma contractului de împrumut, urmând să fie respectate regulile generale referitoare la forma convenției, adică prevederile art. 210, 211 al Codului civil, conform cărora actele juridice dintre persoanele juridice, dintre persoanele juridice și persoanele fizice și dintre persoanele fizice se încheie în formă scrisă dacă valoarea obiectului actului juridic depășește 1000 de lei, iar în cazurile prevăzute de lege, indiferent de valoarea obiectului.

Prin urmare, faptul încheierii contractului de împrumut în formă scrisă poate fi demonstrat printr-un înscris, semnat de părți (împrumutat și împrumutător), prin telegrame, telefonograme, solicitarea scrisă din partea împrumutatului de amânare a termenului achitării împrumutului, scrisoarea-garanție cu afirmația că împrumutul va fi restituit și altele asemenea, semnate de partea care le-a expediat.

Reieșind din cele constatate instanța ajunge la concluzia că între părțile litigante s-a stabilit un raport juridic în baza contractului sinalagmatic în care fiecare dintre părți s-a obligat reciproc, astfel încât obligația fiecăreia din ele să fie corelativă obligației celeilalte.

Raportând prevederile legale menționate supra la speța dată și având în vedere că la momentul examinării fondului cauzei, Ciobanu Alexandru a înregistrat restanțe și nu a prezentat instanței dovezi în temeiul prevederilor art. 118, 130 al Codului de procedură civilă, care ar confirma faptul lipsei datoriei față de Gortolomei Andrei, instanțele ierarhic inferioare corect au concluzionat că pretenția referitor la încasarea datoriei este întemeiată.

În corespundere cu contractul de împrumut din 24 ianuarie 2018 și acordului adițional încheiat la 03 noiembrie 2018 Ciobanu Alexandru urma să restituie pe lângă datoria de bază o dobândă în mărime de 24% anual.

Totodată părțile au stabilit și graficul de rambursare a împrumutului, din care rezultă că Ciobanu Alexandru urmează să restituie împrumutul într-o sumă nu mai mică de 5 000 lei lunar (f.d.6). Potrivit graficului de rambursare a împrumutului Ciobanu Alexandru a achitat 7 rate lunare, ultima rată de 5000 lei fiind achitată la 10 august 2020 (f.d.6), după care a încetat să restituie suma datorată.

În conformitate cu art. 869 alin.(1) și alin. (2) al Codului civil, în baza contractului de împrumut, părțile pot prevedea și plata unei dobânzi, care trebuie să se afle într-o relație rezonabilă cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei. Înțelegerea asupra dobânzii prin care se încalcă dispoziția alin.(1) este nulă.

Prin rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei se subînțelege rata de refinanțare, adică acea rată, care este aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt, aceasta la 03 noiembrie 2018, **constituind 20,585%** anual.

Astfel, Colegiul lărgit conchide că prin acordul adițional încheiat la 03 noiembrie 2018 s-a stabilit o dobândă nerezonabilă față de rata de refinanțare a Băncii Naționale a Republicii Moldova.

Potrivit art. 220 alin.(1) și alin. (3) al Codului civil, actul juridic sau clauza care contravin normelor imperative sînt nule dacă legea nu prevede altfel. Nulitatea

clauzei nu atrage nulitatea întregului act juridic dacă se poate presupune că acesta ar fi fost încheiat și în lipsa clauzei declarate nulă, iar conform art. 217 alin.(1) și alin.(2) al aceleiași legi, instanța de judecată invocă nulitatea absolută din oficiu. Nulitatea absolută nu poate fi înlăturată prin confirmarea de către părți a actului lovit de nulitate.

În acest context, se denotă a fi neîntemeiată concluzia instanței de apel și a primei instanțe cu privire la încasarea dobânzii contractuale în sumă de 65 446, 19 de lei, or în speță este nulă de drept clauza ce prevede dobânda de întârziere în partea în care depășește rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei.

La determinarea caracterului rezonabil al ratei dobânzii Colegiul lărgit reține următoarele componente: costul creditorului atragerii mijloacelor financiare (la data de 03 noiembrie 2018 rata de referință interbancară era de 10,39%), profitul creditorului (jumătate din costul atragerii mijloacelor financiare), cheltuielile suportate de creditor și costurile aferente menținerii rezervei instituționale (5%). Astfel, în noiembrie 2018 o dobândă de 20,585% anual ar putea fi tratată ca fiind rezonabilă pentru contractul de împrumut din 24 ianuarie 2018.

Astfel, instanța de recurs nu va anula integral clauza privind dobânda în temeiul art. 869 alin. (2) al Codului civil, ci numai o va reduce până la o rată rezonabilă, fiind aplicată nulitatea parțială, conform art. 220 alin. (3) al Codului civil.

Instanța de recurs raportând constatările menționate va calcula dobânda contractuală reținând achitățile efectuate pe parcurs în raport cu suma datoriei scadente la începutul fiecărei perioade de scadență, precum și de rata dobânzii anuale de 20,585%. Astfel, dobânda contractuală la sfârșitul perioadei de calcul constituie 55 789, 09 de lei.

Potrivit art. 82 al Codului de procedură civilă, cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat și din cheltuielile de judecare a pricinii.

În speță, relevante sunt prevederile art. 3 lit. a) din Legea privind taxa de stat, care stabilește cuantumul tarifare ale taxei de stat pentru cererile de chemare în judecată privitor la litigiile cu caracter patrimonial, cererile de contestare a unui titlu executoriu sau a unui alt document prin care încasarea se produce în mod incontestabil 3% din valoarea acțiunii sau din suma încasată, dar nu mai puțin de 270 lei și nu mai mult de 50 000 lei de la persoanele juridice.

Astfel, luând în considerație faptul că, acțiunea lui Gortolomei Andrei va fi admisă parțial, suma taxei de stat necesară a fi încasată de la Ciobanu Alexandru va constitui 4550,52 de lei.

În acest context, ținând cont de natura litigiului și de marja de apreciere a instanței de judecată, Colegiul judiciar opinează că a examinat principalele întrebări juridice puse în prezenta cerere și că nu este necesar să se pronunțe separat în privința motivelor invocate, cu privire la fondul cauzei civile.

De fapt, acestea sunt pretenții accesorii care depind în funcție de pretenția principală. Acestea, în esență, nu au forță juridică de a influența prezenta soluție pe

caz (a se vedea, printre alte autorități, cauza Kamil Uzun vs Turcia, hotărârea din 10 mai 2007, § 64; cauza Centrul pentru Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu vs România (Marea Cameră), hotărârea 17 iulie 2014, § 156).

Astfel, din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia din 03 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 10 februarie 2021 a Judecătoriei Căușeni (sediul Ștefan Vodă) în partea ce ține de dobânda contractuală și cheltuielile de judecată, cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri de admitere parțială a acțiunii.

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) al Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Ciobanu Alexandru.

Se casează decizia din 03 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 10 februarie 2021 a Judecătoriei Căușeni (sediul Ștefan Vodă) în partea ce ține de dobânda contractuală și cheltuielile de judecată și în această parte se emite o nouă hotărâre prin care:

Se încasează de la Ciobanu Alexandru în beneficiul Gortolomei Andrei suma de 55 789, 09 de lei cu titlu de dobândă contractuală.

Se încasează de la Ciobanu Alexandru în beneficiul Gortolomei Andrei suma de 4550,52 de lei cu titlu de taxă de stat.

În rest, decizia din 03 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 10 februarie 2021 a Judecătoriei Căușeni (sediul Ștefan Vodă) se mențin.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
Judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Maria Ghervas

Dumitru Mardari

Victor Burduh